

НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ СПОЖИВАННЯ В РУСЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ВІНСКЕВИЧ Олександр Олексійович

здобувач

Хмельницький національний університет

ЛЮБОХИНЕЦЬ Лариса Сергіївна

доктор економічних наук, професор

завідувач кафедри економічної теорії, підприємництва та торгівлі

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-1578-615X>

e-mail: lubohinets@ukr.net

ПОПЛАВСЬКА Ольга Віталіївна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економічної теорії, підприємництва та торгівлі

<https://orcid.org/0000-0001-5539-5845>

e-mail: l-o-v-88@ukr.net

ГАБАЙ Володимир Іванович

здобувач

Хмельницький національний університет

У дослідженні акцентовано на необхідності імплементації в Україні нових підходів до забезпечення соціальної безпеки, а саме такого інструменту, як безпека споживання. Метою дослідження визначено обґрунтування напрямів активізації політики безпеки споживання в руслі модернізації системи економічної безпеки України. Наведено авторське визначення поняття «безпека споживання» як політики, яка ініціюється державою та реалізується на всіх рівнях (особи, підприємства, громади, регіону, країни), спрямовується на зміни, зрушення, покращення структурних характеристик і співвідношень у системі суспільного відтворення (виробництво → розподіл → обмін → споживання) задля досягнення позитивних ефектів у сфері продовольчої безпеки, якості життя і добробуту суспільства, екології, сталого розвитку, інформаційної безпеки та зміцнення за рахунок цього економічної безпеки держави та її територій. Показано, що на засадах такого підходу політика безпеки споживання (як це підтверджується її досвідом країн ЄС) дозволяє вирішувати такі гострі соціальні та інші проблеми суспільства, як: виробництво і споживання безпечних та якісних для людини товарів і послуг; оптимізація та покращення раціону споживання населенням продукції продовольства; недопущення виробництва, просування та збуту фальсифікату, контрабандної і контрафактної продукції; утилізація залишків продукції та мінімізація забруднення навколишнього природного середовища; екологічно чисті виробництва та сфера споживчих послуг; сталий розвиток територій і т. п. Визначено напрями впливу та зв'язки між реалізацією політики безпеки споживання та зміцненням складових (передусім продовольчої, соціальної, екологічної та інформаційної) і загального стану економічної безпеки держави. Визначено пріоритети політики безпеки споживання на різних рівнях ієрархії управління економікою, реалізація яких дозволить інституціалізувати та забезпечити високу ефективність реалізації політики безпеки споживання і модернізувати за рахунок цього систему економічної безпеки України.

Ключові слова: безпека споживання, економічна безпека, людиноорієнтований підхід, вектори ризику, зайнятість, людиноорієнтована модель економічної безпеки, критичні загрози.

DIRECTIONS OF CONSUMER SAFETY POLICY ACTIVATION IN THE COURSE OF MODERNIZING THE ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF UKRAINE

VINSKEYCH Oleksandr, LIUBOKHYNETS Larysa, POPLAVSKA Olha, HABAI Volodymyr

Khmelnytskyi National University

The research focuses on the need to implement in Ukraine new approaches to ensuring social security, namely such a tool as consumer security. The purpose of the research is to substantiate the directions of activation of the policy of consumer security in the direction of modernization of the economic security system of Ukraine. The author's definition of the concept of "consumer safety" is given as a policy initiated by the state and implemented at all levels (individuals, enterprises, communities, regions, countries), aimed at changes, shifts, improvement of structural characteristics and relationships in the system of social reproduction (production → distribution → exchange → consumption) in order to achieve positive effects in the field of food security, quality of life and well-being of society, ecology, sustainable development, information security and thereby strengthening the economic security of the state and its territories. It is shown that on the basis of such an approach, the policy of consumer safety (as confirmed by the experience of the EU countries) allows solving such acute social and other problems of society as: production and consumption of safe and high-quality goods and services for humans; optimization and improvement of food consumption by the population; preventing the production, promotion and sale of counterfeit, contraband and counterfeit products; disposal of product residues and minimization of environmental pollution; environmentally friendly production and the sphere of consumer services; sustainable development of territories, etc. The directions of influence and connections between the implementation of the consumption security policy and the strengthening of the components (primarily food, social, environmental and informational) and the general state of the state's economic security are determined. The priorities of the consumer safety policy at different levels of the economic management hierarchy have been determined, the implementation of which will allow

---

institutionalizing and ensuring high efficiency of the consumer safety policy implementation and modernizing the economic security system of Ukraine due to this.

Keywords: consumption safety, economic security, people-oriented approach, risk vectors, employment, people-oriented model of economic security, critical threats.

ВІНСКЕВИЧ, О., ЛЮБОХИНЕЦЬ, Л., ПОПЛАВСЬКА, О., & ГАБАЙ, В. (2023). НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ СПОЖИВАННЯ В РУСЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ. *Development Service Industry Management*, (4), 227–232. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(34\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(34))

VINSKEVYCH, O., LIUBOKHYNETS, L., POPLAVSKA, O., & HABAI, V. (2023). DIRECTIONS OF CONSUMER SAFETY POLICY ACTIVATION IN THE COURSE OF MODERNIZING THE ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF UKRAINE. *Development Service Industry Management*, (4), 227–232. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(34\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(34))

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Безпека споживання достатньо молода економічна категорія. Однак, у країнах ЄС розвинулася у цілісний вектор державної політики, згідно якого вирішуються такі гострі соціальні та інші проблеми суспільства, як:

- виробництво і споживання безпечних та якісних для людини товарів і послуг;
- оптимізація та покращення раціону споживання населенням продукції продовольства;
- недопущення виробництва, просування та збуту фальсифікату, контрабандної і контрафактної продукції;
- утилізація залишків продукції та мінімізація забруднення навколишнього природного середовища;
- екологічно чисті виробництва та сфера споживчих послуг;
- сталий розвиток територій і т. п.

Відтак, розширення спектру предметів етимології безпеки споживання дозволило розглядати її як дієвий інструмент державної політики, орієнтований на вирішення цілого спектру проблем економічної безпеки держави. Це і продовольча безпека (через рівень фізичної і економічної доступності продовольства для населення, якість та безпеку продуктів харчування, систему роздрібною торгівлі і оптових продовольчих ринків, інфраструктуру зберігання і постачання продуктів харчування, незалежність економіки за умов розвитку АПК та виважену експортно-імпорتنу політику), і соціальна безпека (через якість життя (охорона здоров'я, харчування, одяг, житло та умови проживання, комунікації та зв'язок, дозвілля і відпочинок), рівень життя (прожитковий мінімум до середньомісячної заробітної плати), рівень добробуту), і екологічна безпека (через екологію біосфери, техноекологію, урбоекологію), і інформаційна безпека (через негативний інформаційний вплив, неповноту, недостовірність, несвоєчасність інформації, технічна недосконалість, загрози кіберпростору) та ін. У підсумку всі впливи також зводяться і до економічної безпеки держави.

Таким чином актуалізувалося завдання визначення напрямів та обґрунтування інструментів і засобів державної політики впровадження широкомасштабної політики безпеки споживання, особливо задля модернізації системи економічної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Як показано у [1,с.14], категорія «безпека споживання» є достатньо комплексною і, відповідно, системною, складною, яка виникла на стиках економічної теорії, соціології, філософії, психології та екології, має різні рівні – особи, суб'єкта господарювання, території, громади, регіону, країни. Та все ж головні відносини щодо формування і реалізації політики безпеки споживання виникають між виробником та споживачем продукції (товарів, робіт, послуг). Ці та інші аспекти безпеки споживання в межах загальної системи економічної безпеки держави достатньо добре розкриті в публікаціях таких науковців, як К. Антонюк [1,с.12-28], Т. Зубко [5,с.81-88], Г. Козаченко, В. Пономарьов, О. Ляшенко [6,с.28-34], Р. Лупак, А. Дідич [7,с.248-252], О. Манойленко [8,с.60-63] та інші.

З іншого боку, головним суб'єктом, покликаним реалізувати політику безпеки споживання, законодавчо, є держава. Саме органи державного управління мають брати на себе ініціативу, формувати та реалізувати відповідну політику в цій сфері, вмонтувавши її інструменти у систему інструментів та механізмів державної безпекової політики. Перші зародки розвитку теоретико-прикладних засад формування та забезпечення безпеки споживання в межах надійної системи економічної безпеки держави напрацьовані у результатах чисельних досліджень О. Власюка [3,с.11-28], А. Денисова [4,с.197-206], В. Мунтіяна [9,с.111-114] та інших науковців.

Однак, як справедливо зазначається у низці публікацій, безпека споживання слугує також дієвим інструментом вирішення гострих соціальних проблем, тісно дотичних до соціальної, демографічної, енергетичної, інтелектуальної та інших компонент безпеки держави і суспільства. Саме тому значний інтерес

до потенціалу безпеки споживання як в економіці в цілому, так і в безпековій сфері зокрема, виявлено в низці публікацій, авторами яких є В. Борщевський [10,с.60-63], В. Шлемко, І. Бінько [11,с.22-28], О. Шнипко [12,с.24-36] та інші вчені.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Проте, попри існування достатньо глибокого теоретико-методичного доробку, присвяченого проблемам економічної та соціальної безпеки держави, значимість, методико-прикладні аспекти і інструментарій реалізації політики безпеки споживання все ще залишаються не розробленими, що унеможливує їх впровадження в Україні та потребує відповідного напрацювання.

Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування напрямів активізації політики безпеки споживання в руслі модернізації системи економічної безпеки України.

Виклад основного матеріалу

У підсумку аналізування досліджень, в яких розкриваються змістові характеристики, а також цілі і завдання, методика формування й впровадження політики безпеки споживання, можна стверджувати, що передусім тісними є зв'язки між безпекою споживання та таким складовими економічної безпеки держави, як продовольча, соціальна, екологічна та інформаційна (рис. 1).

Таким чином, політика безпеки споживання має вплив передусім на продовольчу, соціальну, екологічну та інформаційну компоненти, однак через них також і на інші складові економічної безпеки держави. До прикладу, обсяги виробництва і споживання продукції (товарів, робіт, послуг) позначаються на макроекономічній безпеці держави; споживання населенням і суб'єктами господарювання фінансових послуг визначає параметри фінансової безпеки держави; реалізація виваженої експортно-імпоротної політики має наслідком зміни в системі зовнішньоекономічної безпеки країни; доступність товарів, послуг та на загаль рівень і якість життя мають прямим наслідком ситуацію в сфері демографічної стійкості та безпеки; якнайширше використання альтернативних джерел ресурсів, зокрема в енергетиці, матиме ефекти в частині енергетичної безпеки держави; націленість суспільства на інноваційний тип розвитку економіки дозволяє активізувати інноваційну діяльність і зміцнити інноваційно-технологічну компоненту безпеки держави; інвестиції у ресурсоощадні технології, виробництво якісної, безпечної і екологічно чистої продукції дозволяють покращити інвестиційний клімат і посилити інвестиційну безпеку держави. У підсумку всі з вказаних аспектів працюють на формування більш якісної системи економічної безпеки держави.

Виходячи з наведеного, можна сформулювати визначення поняття безпеки споживання – як політика, яка ініціюється державою (чи органами місцевого самоврядування), однак реалізується всіма членами суспільства на всіх рівнях (особи, підприємства, громади, регіону, країни), та спрямовується на зміни, зрушення, покращення структурних характеристик і співвідношень у системі суспільного відтворення (виробництво → розподіл → обмін → споживання) задля досягнення позитивних ефектів у сфері продовольчої безпеки, якості життя і добробуту суспільства, екології, сталого розвитку, інформаційної безпеки та зміцнення за рахунок цього економічної безпеки держави та її території.

Необхідність формування й реалізації політики безпеки споживання стає особливо актуальною для України на регіональному та місцевому рівнях. Адже це більше регіональна проблематика і обласний фокус а ніж загально державна, коли кожен регіон і територія має власну специфіку і власні проблеми та саме місцеві представники влади, громадянського суспільства, активісти готові відстоювати саме місцеві соціальні і економічні інтереси. Відтак, важливо обґрунтувати концепцію і стратегічні пріоритети регіональної політики безпеки споживання, які будуть орієнтовані на становлення якості життя населення регіону, зокрема конвергенцію стандартів якості та рівня життя населення відповідної території та сусідніх країн ЄС, смартпросторовий розвиток, зростання ролі секторів зеленої економіки, дотримання принципів безпеки споживання та соціальної відповідальності, посилення резистентності системи охорони здоров'я, збалансування ринку праці й зайнятості населення, формування чистого та безпечного життєвого простору. «Якість» як міждисциплінарна категорія наукових досліджень в економіці розглядається через призму прогресу, зокрема переходу при забезпеченні достатніх кількісних показників споживання, доходів, задоволення матеріальних потреб населення до вищих цілей нематеріального характеру – соціальної злагоди, якості довкілля, відчуття щастя та інших благ, які складно стандартизувати.

Україна як член ООН приєдналася до 17 цілей сталого розвитку Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». Вказані ініціативи мають глобальний характер та спрямовані на вирішення нагальних проблем подолання бідності, голоду, забезпечення благополуччя, покращення систем освіти та охорони здоров'я, скорочення соціальної рівності, захисту і збереження навколишнього природного середовища, досягнення чистої енергетики, відповідального споживання та виробництва, сталого розвитку міст і громад, а, відтак, повинні бути належним чином відображеними в системі стратегічного планування й реалізації політики покращення якості життя, зокрема у відповідності до стратегічного бачення України з її належним місцем у системі сучасного світу.

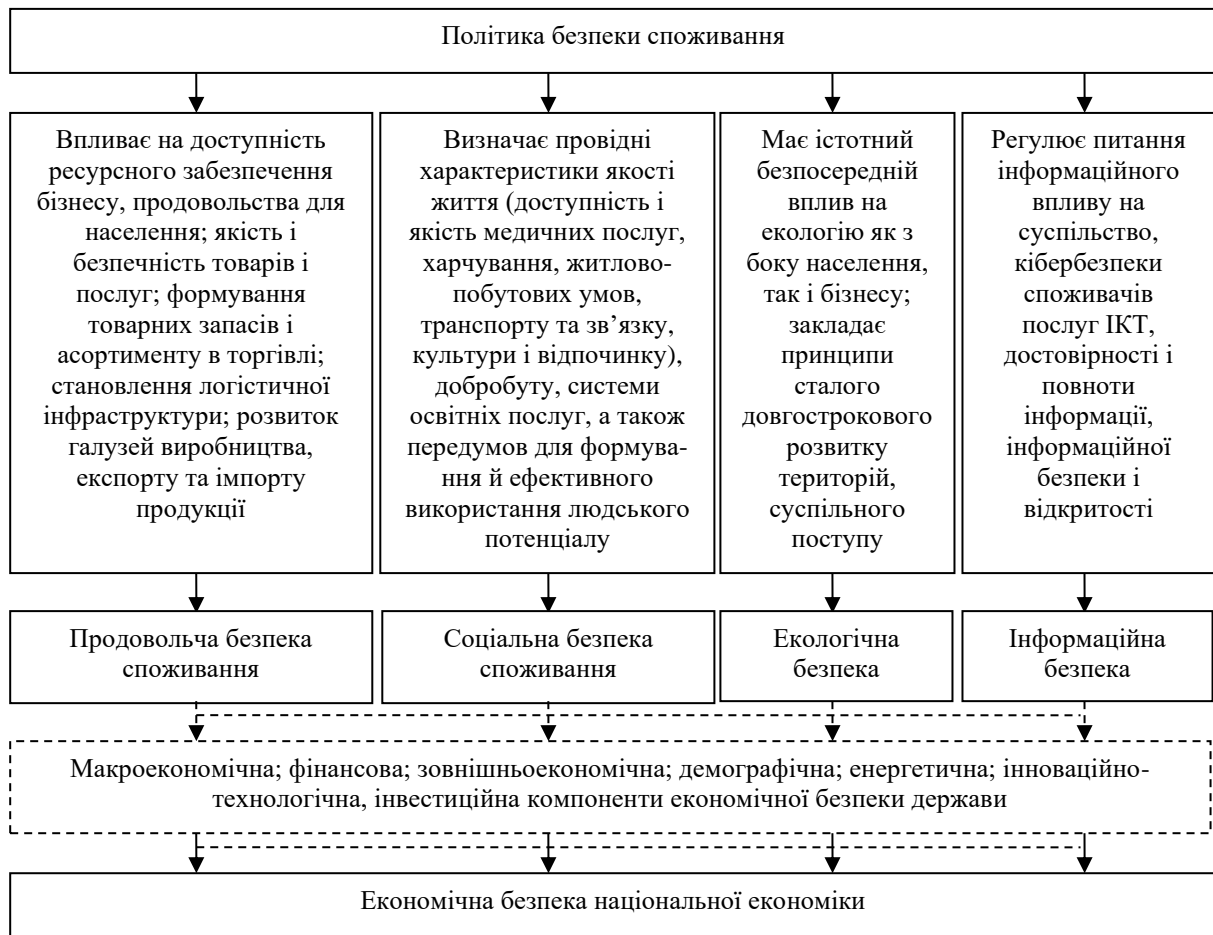

Рис. 1. Напрями впливу та зв'язки між реалізацією політики безпеки споживання та зміцненням складових і загального стану економічної безпеки держави

Джерело: авторська розробка

Під час утвердження стратегічно-концепційних засад формування політики безпеки споживання слід вести мову й про врахування пріоритетів, головно в екологічній та соціальній сферах, визначених на національному рівні, а саме в Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Це покращення всіх видів інфраструктури, у т. ч. соціальної, збереження природних екосистем та ощадливе використання природних ресурсів з перспектом на зміцнення системи екологічної безпеки, подолання наслідків техногенного характеру. Втім, окреслені завдання мають характер, скоріше, базисних, ніж стратегічних, а потенціал інституційних, економічних та інших можливостей регулювання в контексті забезпечення сталого розвитку українських територій не реалізований, що актуалізує питання започаткування програмування державної й регіональної політики безпеки споживання зі значно більш деталізованими, а, відтак, й ресурсно забезпеченими, пріоритетами, механізмами і засобами впливу безпосередньо у сферах екології, природокористування, соціальної рівності і стабільності.

Політика безпеки споживання як напрям посилення впливу екологічних й соціальних детермінант покращення якості життя населення таргетована на імплементацію сучасних прогресивних практик європейського підходу до сталого розвитку.

Система захисту прав споживачів у європейських країнах посідає одне із провідних місць у процесі формування економічної та соціальної політики. Обізнані, поінформовані і наділені реальними правами споживачі є двигуном економічних змін, їх вибір стимулює впровадження інновацій та розвиток економіки. Метою реалізації споживчої політики ЄС визначено стабільний розвиток внутрішнього ринку та поточний вплив на повсякденне життя громадян, який здійснюється шляхом забезпечення пріоритетності потреб споживачів. Під час розроблення та прийняття законодавчих актів враховуються такі міжнародні документи з питань захисту прав споживачів, як Керівні принципи ООН для захисту прав споживачів, Хартія основних прав Європейського Союзу, директиви ЄС з актуальних проблем захисту прав споживачів.

Це парадигма вертикально (рівні відносин: особа – домогосподарства – суб'єкти господарювання – громади – регіони – країна) і горизонтально (стадії суспільного відтворення: виробництво – розподіл – обмін – споживання) пронизуючої субсистеми задоволення потреб у самовідтворенні (нанорівень) головно через збереження здоров'я, надання благ суспільного характеру, як от – зайнятість, доходи, соціальні гарантії,

---

відповідальна поведінка (мікрорівень), захист довкілля та внесок у соціально-економічний поступ, раціональне використання людського, природно-ресурсного та ін. потенціалу територій (мезорівень), забезпечення гармонійного й безпечного розвитку суспільства, економіки та довкілля (макрорівень) як імперативу сталого розвитку.

Актуальність реалізації заходів за цим напрямом регіональної політики підсилюється фактом того, що наявна на нині структура споживання на всіх рівнях системної ієрархії управління в Україні не відповідає сучасним прогресивним практикам ЄС. Йдеться про дефіцит ресурсів та недосконалість споживчого кошика; домінування споживчих (особливо товарів першої необхідності) витрат у загальній структурі споживання домогосподарств; дуалізм ефекту збільшення видатків населення на охорону здоров'я, освіту та культуру; обсяги відходів утворених домогосподарствами й суб'єктами господарювання; використання бізнесом матеріально-технічної та техніко-технологічної бази здебільшого орієнтованої на максимізацію прибутків на протигагу довгостроковому раціональному ресурсо ошадному та безпечному для навколишнього природного середовища господарюванню; нераціональний розподіл фінансово-ресурсного, інвестиційного та іншого забезпечення заходів обласних програм соціально-економічного, з одного боку, та збалансованого соціо-еколого-економічного, іншого боку, розвитку регіонів та країни.

Інструментарій регіональної політики забезпечення належного рівня безпеки споживання доцільно узгодити з імплементацією європейських практик забезпечення безпеки споживання, соціально відповідального ставлення до планування діяльності на рівні т. зв. центрів формування споживання – особи, домогосподарств, суб'єктів господарської діяльності, територіальних громад, регіонів, країни загалом, а також ухваленням компромісних рішень на користь довгострокових цілей сталого розвитку суспільства, регіону й країни на загал.

Таким чином, необхідна реалізація заходів економічного, інституційного, організаційного, інформаційно-психологічного та іншого характеру, орієнтованих на досягнення наступних пріоритетів: перехід до ціннісно-розумного споживання у руслі формування і реалізації людського капіталу (інвестиції в освіту, здоров'я, мобільність, досвід, мотивацію), обмеження непродуктивного та шкідливого споживання, забезпечення екології споживання (при обранні товарів, послуг та їх утилізації) (на рівні особи); досягнення планомірного збалансованого зростання на засадах нарощування та ефективного використання інтелектуально-кадрового капіталу, ведення «чесного» бізнесу, забезпечення ресурсо ефективного та чистого виробництва, дотримання технічних стандартів і регламентів, внеску в розвиток регіональної економіки та захист довкілля (на рівні підприємств); забезпечення оптимального балансу між бюджетною стійкістю та стабільністю (як критерію фінансово-бюджетної спроможності підтримувати соціально-економічний поступ і безпеку розвитку територій), з одного боку, та інвестиціями (суттєво проактивніша політика) в охорону здоров'я, якісне харчування та систему споживчих послуг, житло і умови проживання, комунікації та зв'язок, доступ до цифрової інфраструктури та систем цифрової економіки й комунікацій, дозвілля і відпочинок, модернізацію ринку праці та створення нових конкурентоспроможних робочих місць, – з іншого (на рівні громад); вирівнювання диспропорцій фінансово-ресурсного забезпечення програм і проєктів екологічної рівноваги й соціальної стійкості в системі політики зростання якості життя за територіями регіону; введення параметрів та індикаторів безпеки споживання до критеріїв оцінювання якості та ефективності заходів регіонального розвитку, у т. ч. за функціональними сферами та напрямками регулювання (на рівні регіону); покращення інституційного забезпечення (нормативно-правові акти й директиви, інституції) державної політики регулювання безпеки споживання шляхом створення відповідного органу (делегування відповідних функцій і завдань), а також запровадження процедур, пов'язаних з безпекою споживання, належних механізмів оцінювання й контролю, становлення положень спадковості державної політики в цій сфері задля формування моделі сталого споживання суспільства, створення умов для модернізації підприємницького сектора національної й регіональних економік відносно безпеки у сфері матеріально-технічного та техніко-технологічного забезпечення й сталого виробництва (на центральному рівні).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Безпека споживання в економічно розвинених країнах, зокрема Європейського Союзу, набула окремого цілісного вектору державної політики, орієнтованого на посилення продовольчої, соціальної, екологічної та інформаційної безпеки держави, що в підсумку позитивно позначається зміцненні всіх інших супутніх складових і компонент економічної безпеки держави. Її імплементація в Україні, зокрема шляхом визначення напрямів та обґрунтування і впровадження інструментів і засобів державного регулювання, має всі передумови для якісної модернізації системи економічної безпеки України на загал.

Політика безпеки споживання – це сукупність механізмів, інструментів та засобів, які ініціюються державою (чи органами місцевого самоврядування) та реалізуються всіма членами суспільства на всіх рівнях (особи, підприємства, громади, регіону, країни), орієнтованих на зміни, зрушення, покращення структурних характеристик і співвідношень у системі суспільного відтворення (виробництво → розподіл → обмін → споживання) задля досягнення позитивних ефектів у сфері продовольчої безпеки, якості життя і добробуту суспільства, екології, сталого розвитку, інформаційної безпеки та зміцнення за рахунок цього економічної безпеки держави та її територій.

З метою належної інституціалізації та забезпечення високої ефективності реалізації політики безпеки споживання і модернізації за рахунок цього системи економічної безпеки України необхідне впровадження системного комплексу заходів на всіх рівнях управління. Зокрема, на рівні особи, домогосподарств – це становлення інституту ціннісно-розумного споживання у руслі формування і реалізації людського капіталу; на рівні суб'єктів господарювання – дотримання принципів поступового розвитку бізнесу з дотриманням умов ефективного використання інтелектуально-кадрового капіталу, легітимності та відсутності негативного впливу на екологію і суспільство; на рівні громад – балансування між бюджетною стійкістю та стабільністю; на рівні регіону – дотримання екологічної рівноваги й соціально-економічної стійкості; на центральному рівні – становлення моделі сталого споживання у суспільстві та створення умов для сталого і безпечного розвитку країни.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі стосуються удосконалення методики аналізування міри впровадження безпеки споживання в системі заходів зі забезпечення економічної безпеки держави.

Література

1. Антонюк К. І. Забезпечення безпеки споживання в Україні в процесі євроінтеграції: теоретико-методологічні основи та прикладні аспекти : Монографія. Запоріжжя : ФОП Мокшанов В. В., 2020. 452 с.
2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В. Напрями та засоби стимулювання соціальної відповідальності підприємництва в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 4-8.
3. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. Київ :Нац. інт пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України, 2012. 48 с.
4. Денисов А.І. Економічна безпека держави: завдання господарсько-правового забезпечення. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія : *Економічна теорія та право*. 2014. № 2. С. 197-206.
5. Зубко Т. Л. [Оцінка рівня економічної безпеки підприємства галузі зв'язку](#). *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2016. Вип. 3. С. 81-88.
6. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. К.: Лібра, 2003. 280 с.
7. Лупак Р. Л., Дідич А. М. Економічні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкових відносин. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. Вип. 20.6. С. 248-252.
8. Манойленко О. В. Підходи до оцінки санаційного потенціалу тимчасово неплатоспроможних суб'єктів господарювання. *Економіка та держава*. 2016. № 1. С. 60-63.
9. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. Київ: КВІЦ, 1999. 462 с.
10. [Стратегічні пріоритети та механізми інноваційного розвитку сільських територій Західного регіону України : монографія / наук. ред.: В. В. Борщевський, Т. Г. Васильців. Львів : Аверс, 2014. 176 с.](#)
11. Шлемко В. Т., Бінько І. Ф. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: монографія. Київ : НІСД, 1997.144 с.
12. Шнипко О. С. Економічна безпека ієрархічних багаторівневих систем: регіональний аспект: монографія. Київ, 2016. 288 с.

References

1. Antonyuk, K. I. (2020). Ensuring consumer safety in Ukraine in the process of European integration: theoretical and methodological foundations and applied aspects. Zaporizhzhia: FOP Mokshanov V.V. 452 p.
2. Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L., Rudkovskiy, O. V. (2019). Directions and means of stimulating social responsibility of entrepreneurship in Ukraine. *Economy and the state*. no. 5. pp. 4-8.
3. Vlasiuk, O. S. (2012). Theory and practice of economic security in the system of economic science. Kyiv, 48 p.
4. Denysov, A. I. (2014). Economic security of the state: the task of economic and legal support. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. Seriiia : Ekonomichna teoriia ta parvo, no. 2, pp. 197-206.
5. Zubko, T. L. (2016). Assessment of the level of economic security of the communications company. *Economy. Management. Business*. Vol. 3. pp. 81-88.
6. Kozachenko, H. V., Ponomarov, V. P., Liashenko, O. M. (2003). Economic security of the enterprise: the essence and mechanism of ensuring: monograph. Kyiv, Libra, 280 p.
7. Lupak, R. L., Didych, A. M. (2017). Economic bases of ensuring the competitiveness of the enterprise in market relations. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*. Vol. 20.6. pp. 248-252.
8. Manojlenko, O. V. (2016). Approaches to assessing the resolution potential of temporarily insolvent entities. *Economy and state*. Vol. 1. pp. 60-63.
9. Muntian, V. I. (1999). Economic security of Ukraine. KVIITs, Kyiv, 462 p.
10. Strategic priorities and mechanisms of innovative development of rural areas of the Western region of Ukraine (2014). V. V. Borshchevskii, T. G. Vasylytsiv. Lviv: Avers, 176 p.
11. Shlemko, V. T., Binko, I. F. (1997). Economic security of Ukraine: essence and directions of provision, NISD, Kyiv, 144 p.
12. Shnipko, O. S. (2016). Economics of security of the archival bagatorial systems: the regional aspect. Kyiv, Ukraine.